

Projekt „ARVID – Bolji pristup pravima iz Direktive o žrtvama za osobe s invaliditetom“ provodi Hrvatski pravni centar u partnerstvu s Ministarstvom pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom (HR), Udrugom za podršku žrtvama i svjedocima (HR), Mirovnim inštitutom (SI) i Udrugom Altra (SI).

Sažetak zagovaračkih aktivnosti (okruglih stolova s dionicima i zagovaračkih sastanaka)

A. Sažetak rasprave

Na okruglim stolovima i sastancima predstavljeni su rezultati empirijskog istraživanja provedenog na uzorku osoba s invaliditetom (dalje u tekstu: OSI) koji su ujedno i žrtve kaznenih djela i/ili prekršaja sastancima, a prezentirane su i preporuke za unapređenje javnih politika i praksi usmjerenih na pružanje podrške ostvarivanju prava koja garantira Direktiva o pravima žrtava za OSI. Nakon predstavljanja ovih projektnih rezultata, raspravljene su preporuke i druga pitanja koja su sudionici sastanaka identificirali kao relevantne za ovu temu.

Na svim je sastancima naglašena važnost općeg načela nediskriminacije, odnosno stav o nužnosti razumne prilagodbe kako bi se svim kategorijama žrtava, uključujući OSI (bez obzira na tip invaliditeta), osigurao jednak pristup pravima i pristup pravosuđu. Sudionicima više sastanaka bio je zajednički dojam da postoji svojevrsna podjela između sektora, na način da se općenito ostvarivanjem prava OSI bave udruge OSI, dok je pružanje podrške žrtvama u domeni policije i pravosudnih tijela, uključujući odjele za podršku pri županijskim sudovima te organizacijama civilnog društva (dalje u tekstu: OCD) koje djeluju u području pružanja podrške žrtvama kaznenih djela i prekršaja. Ocijenjeno je da takva stroga podjela može otežati puno ostvarivanje prava OSI koje su žrtve kaznenih djela i/ili prekršaja. Na zagovaračkim je sastancima potvrđen još jedan opći nalaz empirijskog istraživanja: činjenica da su OSI u mnogim slučajevima ekonomski i na druge načine ovisni o počiniteljima kaznenih djela i/ili prekršaja kojima su oštećeni (jer se često radi članovima njihovih obitelji); to ih potencijalno čini dodatno ranjivim kada su viktimizirani.

U odnosu na projektnu preporuku koja se odnosi na **sustavnu i dugoročnu izgradnju javno financiranog sustava podrške za OSI**, sudionici su naglasili važnost multidisciplinarnog pristupa, osobnih kompetencija osoba uključenih u rad postojećeg sustava za podršku žrtvama, kao i važnost

Projekt ARVID provodi se uz financijsku podršku Programa Europske unije za pravosuđe te uz sufinanciranje Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske i Grada Zagreba.

Za sadržaj ovog dokumenta odgovorni su autori. Europska unija, Ured za udruge Vlade RH i Grad Zagreb ne preuzimaju nikakvu odgovornost za način na koji će biti korišteni u njemu sadržani podaci.

razmjene znanja i iskustava kroz zajedničko sudjelovanje u edukaciji osoblja udruga OSI i organizacija koje pružaju pomoć i podršku OSI koje su žrtve kaznenih djela i/ili prekršaja. Naglašen je i značaj suradnje državnih i javnih institucija s civilnim sektorom, kao i važnost osiguranja pokrivenosti čitavog teritorija zemlje i svih regija uslugama koje pružaju OCD te potencijalno velika korist koja bi se mogla ostvariti umrežavanjem na lokalnoj razini udruga OSI i udruga koje se bave podrškom žrtvama.

Sudionici svih sastanaka u potpunosti su se složili da je **nužno, kako je naglašeno i u projektnoj preporuci, uklanjanje fizičkih prepreka koje sprječavaju ili otežavaju pristup OSI policijskim postajama i zgradama / uredima pravosudnih tijela**. Također je spomenuto da su problemi s pristupačnošću i arhitektonske barijere karakteristični i za druge relevantne institucije, primarno one značajne za pružanje podrške žrtvama kaznenih djela i/ili prekršaja, kao što su centri za socijalnu skrb, OCD i skloništa.

U odnosu na preporuku koja se odnosi na **uklanjanje prepreka za učinkovitu komunikaciju OSI s policijskim službenicima i djelatnicima u pravosudnom sustavu, uključujući i inicijativu za imenovanje koordinatora za OSI pri tim institucijama**, naglasak u zaključcima rasprava stavljen je na potrebu da se invaliditet uzme u obzir kao relevantna osobna karakteristika žrtve pri provođenju individualne procjene potreba žrtve. U tom je kontekstu važno provesti edukaciju osoba koje provode individualne procjene žrtava – policijskih službenika, državnih odvjetnika, sudaca, itd. – te uključiti udruge OSI u provođenje treninga, budući da one raspolažu specifičnim znanjem potrebnim za prepoznavanje različitih tipova invaliditeta, a mogu pružiti i savjete u odnosu na primjerene mjere zaštite i prilagodbe postupanja. Neki sudionici sastanaka izričito su podržali i ideju o uvođenju koordinatora za rad sa žrtvama koje su OSI u institucijama uključenim u kazneni / prekršajni postupak, odnosno osobe koja bi završila posebnu obuku te bi komunicirala s udrugama koje pružaju podršku žrtvama i udrugama OSI. Istaknuta je važnost jačanja svijesti o pravima i potrebama prilagodbe postupanja te je naglašeno kako je taj proces puno dalje odmakao u županijskim sudovima pri kojima djeluju Odjeli za podršku žrtvama i svjedocima. Sugerirano je da je, posebno u regijama u kojima Odjeli ne djeluju, važno ostvariti suradnju s udrugama OSI.

U odnosu na **podizanje svijesti OSI o pravima koje imaju kao žrtve kaznenih djela i/ili prekršaja**, zaključeno je da pri tome mogu biti korisni svi dostupni komunikacijski kanali i mediji – od radio emisija, s kojima već postoje vrlo dobra iskustva, preko videa koji se mogu dijeliti putem društvenih mreža i medija, do postera i letaka. Naglašeno je da udruge OSI mogu preuzeti ulogu posrednika u diseminaciji i procesu informiranja OSI.

Razgovaralo se i o **treningu za službenike svih nadležnih tijela o specifičnim potrebama OSI** te o potrebama razumne prilagodbe njihovog postupanja, te su se sudionici sastanaka složili da se treningu treba pristupiti na interdisciplinarni i multisektorski način, pri čemu treba organizirati zajedničku edukaciju za sve osobe unutar sustava: suce, odvjetnike, državne odvjetnike, policijske službenike, predstavnike OCD-a koje pružaju podršku žrtvama i predstavnike udruga OSI. Važnost višeinstitucionalnog treninga uz sudjelovanje udruga OSI naglašena je i u kontekstu koncipiranja obuke za provođenje individualne procjene potreba žrtve za zaštitom i podrškom (kada je žrtva OSI). Također, istaknuta je važnost jačanja kapaciteta djelatnika centara za socijalnu skrb, budući da su oni među prvima koji stupaju u kontakt s OSI, žrtvom kaznenog djela i/ili prekršaja.

Što se tiče **razvoja svijesti unutar sustava potpore o posebnim potrebama OSI** koje su žrtve kaznenih djela, kao i **sustavne suradnje udruga OSI s organizacijama civilnog društva okupljenim u Mreži potpore i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela**, sudionici su se složili s ovom preporukom i potvrdili njezinu važnost. Istaknuto je da bi jedan od ključnih preduvjeta za postizanje poboljšanja u ovom području bilo ciljano državno / javno financiranje.

U vezi s preporukom da se **udruge OSI - od početnog kontakta osoba s invaliditetom s pravosudnim tijelima - uključe u postupke individualne procjene OSI koje su žrtve kaznenih djela i/ili prekršaja, kao i da predstavnici tih udruga preuzmu ulogu osoba od povjerenja**, sudionici su podržali takav pristup.

Predstavnici svih vrsta institucija, tj. sve skupine dionika snažno su podržale svrhu projekta, njegove ciljeve i preporuke. Izrazili su spremnost za uključivanje u zajedničke aktivnosti, osobito u aktivnosti osposobljavanja (bilo kao pružatelji edukacije / treninga ili kao sudionici, ovisno o njihovom području rada i nadležnostima), te za međusobnu suradnju u cilju osiguranja pristupa pravima zajamčenim Direktivom o žrtvama za osobe s invaliditetom.

B. Popis zagovaračkih aktivnosti (kronoloških redom):

- 1) Okrugli stol s dionicima – predstavnici/e tijela i institucija javnog sektora – sudionici iz Zagreba, 13.V. 2021.;
- 2) Okrugli stol s dionicima – predstavnici/e tijela i institucija javnog sektora – sudionici iz drugih regija Hrvatske, 13.V. 2021.;
- 3) Okrugli stol s dionicima – predstavnici/e organizacija civilnog društva (OCD) koje predstavljaju osobe s invaliditetom i OCD aktivnih na području prava žrtava – sudionici iz Zagreba, 14. V. 2021.;
- 4) Okrugli stol s dionicima – predstavnici/e organizacija civilnog društva (OCD) koje predstavljaju osobe s invaliditetom i OCD aktivnih na području prava žrtava – sudionici iz drugih regija Hrvatske, 14. V. 2021.;
- 5) Sastanak s predstavnicima/ama Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike (MROSP), 2. IX. 2021.;
- 6) Sastanak s predstavnicima/ama Ministarstva pravosuđa i uprave (MPU) i Pravosudne akademije, 6. IX. 2021.;
- 7) Sastanak s predstavnicima/ama Odjela za podršku žrtvama i svjedocima pri županijskim sudovima, 7. IX. 2021.;
- 8) Sastanak s predstavnicima/ama udruga osoba s invaliditetom i Mreže podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela, 10. IX. 2021.
- 9) Sastanak s predstavnicima/ama Policijske akademije, Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP) 14. IX. 2021.;
- 10) Sastanak s predstavnicima/ama Odvjetničke akademije Hrvatske odvjetničke komore, 16. IX. 2021

C. Popis sudionika/ca (abecednim redom):

Ivana ANDRIJAŠEVIĆ, Udruga za podršku žrtvama i svjedocima
Ljiljana BAČIĆ JOŽIĆ, Centar za socijalnu skrb Zagreb
Josipa BARIČEVIĆ, Općinsko državno odvjetništvo u Rijeci
Iva BARIĆ MILOJKOVIĆ, Županijski sud u Osijeku
Marija BARILIĆ, ravnateljica Uprave za obitelj i socijalnu politiku, MROSP
Marija BOROVEC, MROSP
Anita CRNKOVIĆ PENIĆ, Služba za potporu žrtvama i svjedocima, MPU
Iva ČATIPOVIĆ, SOS Rijeka – Centar za nenasilje i ljudska prava
Tamara ČATLAK CINDRO, Županijski sud u Splitu
Sanja DELAČ FABRIS, Policijska uprava istarska
Anamaria DROŽĐAN-KRANJČEC, Ženska soba/Mreža podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela
Ana ERGOVIĆ KUZMANOVIĆ, Županijski sud u Zagrebu
Željka GRBAC, MROSP
Maja GREGUROVIĆ, Policijska uprava koprivničko-križevačka
Tara GRŠKOVIĆ, Županijski sud u Osijeku
Helena HAŠPL-JURIŠIĆ, MROSP
Ema HRVATIN, Županijski sud u Sisku
Luka KELLER, Hrvatski savez udruga osoba s tjelesnim invaliditetom (HSUTI)
Dora KOPUN, Hrvatski savez slijepih (HSS)
Katarina KOVAČIĆ, Centar za socijalnu skrb Varaždin
Alica JAKUPOVIĆ-ROSIĆ, Policijska uprava istarska
Jadranka JURINJAK, voditeljica Službe za ljudska prava i temeljne slobode, Uprava za ljudska prava, nacionalne manjine i etiku, MPU
Suzana KIKIĆ, viša predavačica Visoke policijske škole, Policijska akademija, MUP
Jadranka KRSTIĆ, Hrvatski savez gluhih i nagluhih (HSGN)
Sandra LIPOVAC, Odjel za podršku žrtvama i svjedocima Županijskog suda u Rijeci
Andreja MAKAR, Ured Pravobranitelja za osobe s invaliditetom
Dragana MARINA, Županijski sud u Zadru
Joško MATIĆ, Udruga invalida rada Zagreba (UIRZ)
Ivona MLAKAR, Hrvatski savez gluhih i nagluhih (HSGIN)
Karmen NOVAK HRGOVIĆ, Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske
Andrea POSAVEC FRANIĆ, ravnateljica Pravosudne akademije
Jasminka PRIBANIĆ, Županijski sud u Rijeci
Štefica ROGINIĆ, voditeljica SOIH SOS – telefona za žene s invaliditetom žrtve nasilja
Vesna ROSIĆ KAUZLARIĆ, Policijska uprava zagrebačka
Leke SOKOLAJ, Hrvatski savez udruga invalida rada (HSUIR)
Vedrana ŠIMUNDŽA NIKOLIĆ, pomoćnica ministra, Uprava za kazneno pravo, MPU
Mislav ŠVIGIR, Policijska uprava zagrebačka
Sandra TURKANOVIĆ, Ženska grupa Karlovac „Korak“
Lorena VOVK, Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske (SOIH)

Justina ZAJC, prevoditeljica za znakovni jezik, Hrvatski savez gluhih i nagluhih (HSGN)

Branka ZEČEVIĆ, voditeljica Službe za politike za osobe s invaliditetom i druge socijalno osjetljive skupine, MROSP

Sudionici iz projektnog tima projekta ARVID:

Zoran BURIĆ, nacionalni ekspert/Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ivana ETEROVIĆ, Hrvatski pravni centar

Vesna GRUBIĆ, direktorica, Hrvatski pravni centar

Nikica HAMER VIDMAR, voditeljica Službe za podršku žrtvama i svjedocima, Uprava za kazneno pravo, MPU

Elizabeta IVIČEVIĆ KARAS, glavna stručnjakinja/Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Darijo JURIŠIĆ, zamjenik pravobraniteljice, Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom

Sara KAURIN, Hrvatski pravni centar

Anka SLONJŠAK, Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom

Miren ŠPEK, Udruga za podršku žrtvama i svjedocima